

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

De geomantia; de arte geomantiae - Cod. Karlsruhe 1769

[S.l.], [um 1600]

In victissimo ac potentiss. principi, domini Ferdinando, [...]

[urn:nbn:de:bsz:31-250045](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-250045)

INVICTISSIMO
AC POTENTISS. PRIN-

CIPI, DOMINO FERDINANDO,

Dei gratia, Romanorum Imperatori semper
Augusto, Hungariae & Bohemiae Regi, &c.

Domino suo clementissimo: Thad-
dæus Hagecius s. p. d.

*Q*UOMODUM *univer-*
sam hanc mundi fabricam, resq;
omnes, quæ in ipsa continentur,
ad Deum illum omnis boni fon-
tem, aut orem & parentem, v-
niversus generis humani consensus refert: ita
etiam totius Philosophiæ, cuius Physiognomo-
nice pars est, eundem Deum autorem esse par-
est credi. Nam si quispiam non tantum va-
rias animantium species, sed ipsam solam ho-
minis speciem contempletur, quam differentes
unius ab altero vultus, quam diversa corporis
lineamenta conspiciet? ut vel hinc perspicuum
esse possit non casu hanc diversitatem accidere,
sed certissima Dei voluntate & providentia,

A ij

qua usque eò se demittit, ut capillos etiam ca-
 pitis nostri certo apud Deum comprehensos es-
 se numero Saluator noster asseueret. adeoque
 etiam minutissimas illas lineolas corporibus
 nostris impressas, ad certum determinatũ-
 que usum in natura à Deo cõditore destinatas
 esse non obscurũ est. qui quidẽ usus, quanquam
 non ex toto & in vniuersum in hac caligine
 mentis humanae à nobis perquiri potest: ta-
 men bonae mentis est usum illum, quatenus
 homini datum est, sedulo in omnibus natura
 operibus inuestigare, atque ita amplitudinem
 & sapientiam summi architecti contemplari,
 qua non minus in his minimis corporis linea-
 mentis, quàm in alio quantumuis vasto & im-
 mani corpore abunde elucet, sicut Aristot. in
 lib. de animalibus diuinum artificium & sa-
 pientiam in contemplatione apiculæ & formi-
 culæ admiratur. Huc spectare videtur et-
 iam illud D. Pauli, ubi dicit, ita propè Deum
 nobis adesse, ut manibus contrèctari possit. Ac
 ut semel dicam: Nihil est in hoc vniuerso mũ-
 di theatro, quod non sit summa admiratione
 dignum, & cuius non sit certus & determi-
 natus in natura usus: adeo ut iam olim in Phi-
 losophorum scholis comprobatum receptumque
 sit:

fit: Omnia ad certum finem condita esse: nec relictus est de eo ullus dubitandi locus. Quamquam autem haec Dei sapientia in omni opere abundè se promit & explicat: tamen in ipsa natura hominis, que reliquas omnes longè dignitate antecellit, & in qua Dei vestigia impressa cernuntur, attentius singula considerantibus, clarius luculentiusque se conspiciendam præbet. Quod cognoscentes veteres illi sapientiae studiosi, hominis naturam ante omnia sibi contemplandam proposuerunt, ac in ea plurimum admirati sunt illam animorum pariter ac lineamentorum in corporibus diuersitatem.

Quamobrem singulari studio adnisi sunt, ut singulis moribus sua corpora adpingerent, & contra singulis corporibus suos mores, ut ita certius alterum ex altero colligeretur. Quam in re vetustissimus omnium autor Homerus extitit, dum Thersiten egregiè & graphicè depingit, corporis formam cum moribus comparans. Similiter etiam Dares Phrygius, qui satis longum catalogum heroum recenset, pulcherrimèque mores cum forma & figura corporis cõfert. Scribit enim AEneam fuisse rufum, quadratum, oculis hilaribus & nigris: propter ea facundū, affabilem, fortem in consilio, pium,

venustum. Antenorem longum, gracilem,
velocibus membris, versutum, cautum. A-
chillem pectorosum, ore venusto, membris va-
lentibus, magna vi brachiorum, bene crisspa-
tum, vultu hilari, capillo myrteo: propterea
clementem, in armis acerrimum, largum, da-
psilem. Sed non est necesse omnia huc ex illo
transcribere. Satis, arbitror, liquet ex his, di-
ligentissimam in conferendis corporum formis
& lineamentis, cum ipsis moribus & ingenio
vetustatem fuisse. Idem videre est apud Ari-
stotelem, Suetonium, & apud plerisque Poetas,
apud quos passim fragmenta quaedam huius ar-
tis nobilissimae adhuc extant: adeo ut vel hinc
satis cuique clarum esse possit, honestissimam
nobilissimamque hanc artem semper ab illis
habitam esse, & praestantissimos quosque illam
exercuisse. Nam Antenor apud Homerum artis
Physiognomonicae peritus Menelai & Ulyssis
figuram staturamque contemplantur, ex eaq;
de ingenio, moribus, alterius ab altero plane di-
uersis, coniecturam faciebat, & propterea se-
triusque naturam & mores nosse gloriatur,
cum dicit, Menelaum pauci sermonis, sed nimi-
um arguti fuisse: Ulyssis vero orationem hiber-
nis niuibus persimilem. Quare cum tanto
pere

*pere ab excellentissimis illis hominibus hæc
 ars obseruata & excolta fuerit, quid impedit,
 quo minus ad eam excolendam nostrum quoque
 conferamus studium? præsertim cum libero ho-
 mine dignum sit introspicere, quid quique clauso
 pectore gerant, quidque habeant alta mente
 repostum. Quantum verò utilitatis secum ad-
 ferat huius artis cognitio, hinc perspicuum esse
 potest. Sæpe nobis usu venit in amicitiiis & so-
 dalitiis, ut quos arbitramur esse amicissimos,
 integerrimos, candidissimosque, ù plerumque
 sint simulatores infidelissimi, versipelles no-
 centissimi peruersissimique. Vbi physiognomon
 sæpe, quid animo versent, cognoscere, ac Ther-
 siten ab Hectore vel Vlyssè; item Catilinas à
 Fabijs & Camillis, distinguere poterit. Quod,
 si unquam erat necessarium, certè hoc nostro
 peruersissimo infidelissimoque seculo, est ma-
 ximè utile & necessarium. An nemo vidit no-
 stra ætate Therstas impudentissimos, Vlysses
 astutissimos, Catilinas turbulentissimos? Qua
 re prudentissimè olim, ut referunt quidam, in
 aulis regum, censors morum constituebantur,
 qui subditorum, satellitum & aliorum inge-
 nia explorarent. Aristoteles quoque in Poli-
 ticiis suadet ad magistratū legēdos illos, qui sint*

forma decenti, & non monstrosa. Et alibi ab his, quos natura signavit, cauendum esse monet. Vulgaris est etiã versiculus: Distortum vultũ sequitur distortio morũ. Vultus enim non planè fallax præbet animi indicium. Sic Martialis lib. 12 hisce signis & notis Zoilum suum cognouit & depinxit:

Crine ruber, niger ore, breuis pede, lumine læsus:
Rem magnam præstas, Zoile, si bonus es.

Et Palladas Græcus quidam Poeta sic quoque claudum quendam notauit:

χαλὸν ἔχεις τ' νοῦν, ὡς τὸν πόδα. ἢ τὸ δὴ ἠθῶς
εἰκόνα τῶν ἐν τῷ σὴ φύσις ἐκ τῶς ἔχει.

Hoc est

Pes tibi quod claudus, quod clauda per omnia sit mens,
Interiori retegunt externa signa malum.

Hanc diligentiam in aspiciendo vultu si obseruasset olim Pompeius, non se Achille & Septimio credidisset: neque Cæsar in manus Bruti & Casii incidisset, à quibus turpiter interfecti sunt. Adfert etiam hæc ars utilitatem non modicam præceptoribus, in formandis ingenii, si nolunt oleum & operam perdere, nimirum ut diligenter ex certis notis indolem & vires ingenii discipulorum expendant, neque ad scholam admittant ineptos ad studia & ad

cas

eas artes, à quibus eorum natura abhorret:
*Quin potius sequatur exemplum Alabādensis
 illius Apollonii dicēdi magistri, de quo Cicero
 in Oratore scribit. Hic cum mercede doceret,
 non tamen patiebatur eos, quos iudicabat non
 posse Oratores evadere, operā apud se perdere:
 dimittebat que, & ad quam quemque artem
 putabat esse idoneum, ad eam impellere & hor-
 tari solebat. Hoc exemplum si sequerentur
 nostræ atatis præceptores, absolutiores haberemus
 in omni disciplinarum genere artifices.*

*Hæc generaliter de præstantia & usu Physio-
 gnomonica dicta sufficiant, quæ quoniam
 generi competunt, eadem etiam speciebus sub
 ipso contentis competere possunt. Quare non
 est necesse peculiarem de Metoposcopia sermo-
 nem instituire, eamque laudibus vehere. Est
 enim eiusdem præstantia, eosdem etiam usus
 habet, qui iam à nobis sunt commemorati.
 quanquam minus, quam reliquæ Physio-
 gnomonica partes excultasit, & serè tota interci-
 derit. Fuisse autem aliquando apud veteres
 artem Metoposcopicam, à qua Metoposcopi vo-
 cati sunt, ex Suetonio in vita Titi videre licet,
 ubi Metoposcopum quendam à Narcisso Clau-
 dij liberto adhibitum narrat, ut Britannico*

Clandij filio ex lineamentis frontis prädiceret, quid illi esset euenturum, nunquid esset obtenturus imperium: ait que constantissime Metoposcopum adfirmasse, Britanicum quidē nullo modo, sed Titum, qui propē adstabat, haud dubiē imperaturum. Sed eius artis ferē nullum iam vestigium extat. Hanc ut, quantū in me est, restaurarem, collegi iam ab annis plus minus decem, diligenti obseruatione plurimorū notabilium casuum, haec paradigmata Metoposcopica, & generalia quaedam in Aphorismos redegi, adiectis his etiam quae passim apud Aristotelem, & apud alios de forma & figura frontis, & de superciliis prädicuntur. Nam alium modum hanc artem constituendi, quā ex multorum exemplorum diligenti obseruatione, fieri posse non intelligo. Insuper adieci aliquot figuras frontis cum suis lineamentis, & suos cuique euentus breuiter adscripsi. Sed reprehendet fortasse hic quispiam, & uerius quā par erit, extenuabit nostram hanc inuentionem, tanquam nouam, incertam, nec authenticam, nec usque adeo frequenter, tam veteribus, quā nostrae etatis hominibus usitata, utpote cuius ex professo non extet ullum scriptū, imo ne vestigium quidē. Huic

nos respondemus: Nouū hoc, & sanè exiguum,
 quod adferimus rudimētum libenter fatemur,
 agnoscimusque nostrum & ex nobis profectum
 esse. Ceterum nouitatem illam nec repre-
 hendi à quoquam merito, nec vitio dari posse
 existimo, nisi fortè ab his, qui mētes hominum,
 natura liberas, captiuas detineri aliorum in-
 uentis cupiunt, nihilq; amplius ex se gignere,
 tanquam viribus omnibus exhaustas & effec-
 tas redditas, existimant. At, qui mentem
 in natiuam libertatem asserere satagunt, ad
 contemplationem sapientissimæ huius fabricæ
 hominis, his non tam reprehensionis nouitatem
 hanc, quàm laudi & maxime admirationi fut-
 turam omnino speramus, in qua postquam a-
 liquandiu substiterit mentis acies, extimula-
 bit illam ad diligentiorē inuestigationem,
 quemadmodum etiam veteribus vsu euenisse
 in prima artium inuentione videmus. Qui
 itaque nouitatem tanquam crimen aliquod
 obijcere voluerint, hos nihil morabimur, nec
 propterea illis succensebimus. Et si enim anti-
 quitas cōciliat gratiam, nouitas inuidiam: ta-
 men hanc ego mihi laudi potius, quàm vitupe-
 rio duxero. Est quidem nouæ artis par adigma
 potius, quàm ipsa ars; illam enim nō proficit eor:

non ita tamen mihi planè inuentionem arrego, tanquam nulla antea fuerit, sed veteris illius artis, & iam penitus extinctæ, nouum illius exhibeo rudimentum, atque illud primò tenue & exiguum, quemadmodum aliæ quoque artes omnes tenues in prima sui inuentione erant, sed poterit in dies, ut ille, ita & hæc usu ac studio maiora incrementa accipere. Facilius enim iam inuentis & cogitatis alii addere, minus rectè dicta corrigere, & in certum aliquem & meliorem ordinem redigere poterunt. Quod ad certitudinem huius artis attinet, id cogitare singuli debet, artem esse, qualis Medicina & Astrologia: quæ quanquam vtraque cultior sit hæc nostra, & certa Methodo cõstitutæ: tamen quia versatur circa ea, quæ plerumq; accidunt, in eo cum ea communicat. Ingenium, mores, fortuna, & casus quidam non obscurè cognosci possunt, & pleraq; signa habemus certissimorū euentuū, & plura proferet dies in lucem. Non potest etiam hæc ita sibi constans & perpetua esse in hominum naturis, ac in brutorum animalibus, propterea quod hæc solo naturæ instinctu feruntur, illæ verò etsi ad quædam sunt propense: tamen institutione & educatione plerumque mutantur. Hoc modo Zopyrus
Phy-

*Physiognomon Socratem stupidum esse dixit
& bardum, sumpto signo è iugulorū obstru-
ctione & obturatione, de quo Cicero in lib. de fato.*

Neque etiam causam euentuum hīc à nobis
quisquam querat. magis enim experimento &
observationi credendum est. Neque verò hīc
omnium euentuum & in omnibus signa con-
stituimus, neque id profitemur, sed quorundam
tantum, qui obseruari à nobis annis iam elapsis
potuerunt. Non enim perfectam & absolu-
tam, sed primo inchoatam artem exhibemus:
& premonitos singulos esse volumus, non om-
nes casus ex tam paucis lineis, quæ interdum
non plures tribus conspiciuntur, prædici posse:
hoc enim velle polliceri, quid aliud est, quam
extra humanū ingenium sese attollere & veti-
ta septa transcendere? Hoc autem obseruan-
dum est, quoties rara quadam signa conspex-
erimus, raritatem euentus significare. Præ-
terea magnitudinem signorū semper comitari
magna & notabilia accidentia, adeo ut hæc-
tenus neminem adhuc obseruare potuerim, tam
in hac, quam in Genethliologica arte, ut ma-
lis signis non responderint mali, & rursus bonis
boni euentus. Item, qui Genethliologicam
huic arti coniunxerit, certius de euentibus præ-

dixerit. Hac de dignitate & usu huius artis, & de consilio meo illam excolendi, fusius dicere libuit ad excitandas ad capeffendam hanc quoque professionem bonas studiosorum naturas.

Nunc ad te, inuictissime Imperator Ferdinande, meam conuerto orationem, tuæq; Maieftati hunc meum factum dedico multis nominibus, vel quòd maximè conueniens uisum est hanc nouæ artis inchoationem à tui amplissimi nominis splendore initium sumere, & ritu ueterum ex Διὸς ἄρχου θεοῦ: vel quòd in tuæ Maieftatis regno à me fideli tuæ Maieftatis subdito primùm ea cæpta fit excoli: vel quòd doctrina de consideratione frontium humanarum ad eum potissimū uideatur pertinere, cuius frontem & faciem augustissimam totus orbis Christianus suspicit, & assiduo intuitu contempletur: vel quòd, cum cætera artium & Philosophie studia inuictò animo prosequaris, & ingeniorum operumq; nature mirificus sis admirator & fautor, ad hanc quoque artem tuo auspicio editam aliquid splendoris sit accessurum, & commendatior illa reddita in frequētiore deinceps usu sit apud studiosos futura. Postremò, quòd hæc una sit existis, quæ Mathematicis artibus adnumerari solent, & ex eo genere, quæ
vulgo

vulgo Mantica vocantur; quae studia Regum tantummodo olim fuere. Quare hoc etiam nomine Regum Studium Regi & Imperatori maximo dicatum nuncupatumque esse volumus: quod ut tuo patrocinio & tutela promoveri protegereque velis, etiam atque etiam reuerenter oro. Datum Praga X Calend. Ianuarij, quo die stella quae est in rictu Pegasi, Muscida vulgo vocata, mane oritur cum Sole, eodemque occidente Nebulosa in capite ORIONIS vesperi exoritur. Eodem etiam die reuerendissimus Dominus Dominus Antonius Episcopus Viennensis dignissimus &c. Praga coram Clero ab inuictissimo Imperatore Ferdinando declaratus est Archiepiscopus Pragensis. Anno MDLXI.

SERENISS. PRINCI-
PIBUS, ERNESTO, MATTHIAE
ET MAXIMILIANO, FRATRIBVS GER-
manis, & Archiducibus Austria &c. Domi-
nis suis benignissimis, THADDAEVS
AB HAYCK salutem & felici-
tatem optat.

VNT anni, Sereniss. Archidu-
ces, bis vndecim elapsi cùm pri-
mum hunc libellum Metopo-
scopicum inscripti gloriose me-
moriae Diuo Ferdinando Imperatori, auo
Serenitatum vestrarum charis. Sæpe e-
nim ad eius colloquium eram admissus;
quia de occultis rebus naturæ, præsertim
verò Astronomicis, libētissimè colloque-
batur, deque multis liberaliter sciscitaba-
tur. Itaque re ipsa cognoui eidem labo-
rem illum meum fuisse gratissimum. Pro-
barūt eundem magni sanè & doctis. viri,
sed inprimis recōditoris Physiologiae stu-
diosi, eúmque suis auditoribus prolixè cō-
mendarunt. Hinc factum est, quod iam
à multis annis eius libelli desiderata sunt
exem-

exemplaria. Cùm in comitiis Imperialibus Spiræ cū Diuo Maximiliano inclytæ memoriæ Serenitatum uestrarum patre amantiſ. fuiſſem: multos iam tum monitores & hortatores audiebam vt libellum denuo typographis deſcribendū darem. Verùm quod hiſ obſecutus non ſum, plurima me impedièrunt: quorum ſequentè epiftola candido lectori rationem reddo.

Videns autem monitionibus & petitionibus finem nō fieri, cupiditatem ſtudioſorum in dies augeri: tandem ipſorum voluntati & iudicio parendum duxi. Sed qui poſt mortem felicis. memoriæ D. Ferdinãdi Imperatoris denuo deſcriptum protegeret: ei patronum ego digniorem iuſtiorèmq̃ quàm ueſtras ſerenitates, inuenire potui neminem: quibus aliàs de iure poſſeſſio libelli deberet. Quod enim ſemel auo, aut patri donatur, illud iure iuſtè hereditatis ad filios & nepotes trãſit. Imò à crimine plagij me vix, ac ne vix excuſare potuiſſem, ſi poſſeſſionem huius libelli in alium quempiam transferrem. Quare ſerenitates ueſtras reuerenter & ſubmiſſè rogo atque oro, vt qua animi benignitate

auus Serenitatum V. hunc libellum complectebatur: eadem liberalitate nūc, quasi renatum, vestrae quoque Serenitates à me accipiant, tuēdumque suo patrocinio suscipiāt, ac me fidelem seruum, vt aui & patris vestri, ita nunc Serenitatum suarum esse, futurumque semper, sciant & agnoscant. Viennæ die I Octobris. Anno à Christo nato

M D L X X X I I I.

CAN-